

DOI: <https://doi.org/10.54937/ssf.2022.21.1.73-78>

Proces plánovania odborných praxí v študijnom odbore sociálna práca

Process of Professional Training Planning in the Field of Social Work

Jana Kamanová

Abstract

The author deals with the process of professional training at PF KZ, KSP in the field of social work. Students' professional training and all its types are focused on a certain goal, which student has to achieve during practical work during the internship, during the semester (year) in cooperation with methodolog of professional practice (school supervisor). The goals that the student achieves in practice must be based on sufficient knowledge of the theoretical background of the problem, respectively goal that the student pursues in practice. This goal is defined and depends on the focus of the practice.

Keywords: Professional preparation. Professional training. Student. Social work.

Úvod

Katolícka univerzita v Ružomberku poskytuje v študijnom programe sociálna práca 3 stupne vysokoškolského vzdelávania – bakalárske, magisterské, doktorandské. K 31.9.2021 má zapísaných 104 študentov.

Systém zabezpečovania a hodnotenia kvality je vytvorený v zmysle požiadaviek zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, reflektujúc medzinárodne uznávané normy ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area), smernice upravujúce implementáciu európskeho systému transferu a kumulácie kreditov (European Credit Transfer and Accumulation System – ECTS label). (www.ku.sk)

Vzhľadom na odbornú prípravu sociálnych pracovníkov na vysokých školách je nutné udržiavať veľmi úzke spojenie sociálnej práce ako profesie a vedy, praxe a teórie, praktických zručností a odborných spôsobilostí. Dodržiavať minimálne štandardy odborných praxí v študijnom odbore sociálna práca (2020), ktorých cieľom je stanoviť konceptuálny rámec a minimálne štandardy pre realizáciu odborných praxí v študijných programoch sociálnej práce pre vysoké školy realizujúce pregraduálnu prípravu sociálnych pracovníkov a pracovníčok a pracoviská odbornej praxe.

Teoretické východiská

Odborná prax v študijnom programe sociálna práca prešla za posledné roky určitými zmenami u všetkých vzdelávateľov, ako aj na Katolíckej univerzite v Ružomberku. Dôležité pre sociálnu prácu je, že odborná prax sa stala neoddeliteľnou súčasťou prípravy budúcich sociálnych pracovníkov. Sú prijaté Minimálne štandardy odborných praxí v študijnom odbore sociálna práca (2020), ktorých cieľom je stanoviť konceptuálny rámec a minimálne štandardy pre realizáciu odborných praxí v študijných programoch sociálnej práce pre vysoké školy realizujúce pregraduálnu prípravu sociálnych pracovníkov a pracovníčok a pracovísk odbornej praxe. Objasňujú pojmy: odborná prax, praxové pracovisko, Metodik/metodička praxe, Tútor/tútorka odbornej praxe, Všeobecné ciele odbornej praxe v študijnom odbore sociálna práca.

Zákon č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách zaraďuje odbornú prax medzi súbor vzdelávacích činností, ktoré spolu so súborom pravidiel určujúcich podmienky ich absolvovania tvoria študijný program.

Odborná prax je cieľavedomá činnosť študenta zameraná na nadobudnutie určitých praktických zručností, ktoré si overuje na praxovom pracovisku na základe teoretických, praktických vedomostí a tréningových zručností získaných v školskom prostredí. Schavel a kol. (2003, s. 66) označuje odbornú prax ako nevyhnutnú súčasť ucelenej prípravy sociálnych pracovníkov, ktorá má niekoľko základných, veľmi zmysluplných poslaní, kde ide „*predovšetkým o overenie si svojich teoretických vedomostí, ktoré študent získava počas štúdia, poskytuje sa mu možnosť konfrontácie niektorých tvrdení a aplikácie teoretických poznatkov do praxe.*“

Odborná prax je systematickou činnosťou, ktorú študent odboru sociálna práca vykonáva počas štúdia v rôznych typoch zariadenia (verejné, neverejné, mimovládne, ambulantné, terénne, rezidenčné) pod odborným vedením vedúceho praxe (supervízora odbornej praxe).

Medzi základné ciele odbornej praxe patrí: *sprostredkovať študentom skúsenosť so sociálnou sieťou, sociálnou mapou sociálnych služieb; sociálnymi vzťahmi a spôsobmi práce v rôznych typoch organizácií a inštitúcií; overenie si teoretických vedomostí, zručností a metód práce s klientom v praxi; konfrontovať svoje teoretické predstavy v priamej práci s klientom, sociálnym problémom, skupinou, rodinou, komunitou; umožniť študentom hodnotenie a analýzu získaných faktov a vedenie záznamov o klientovi; rozvíjať profesionálnu identitu študenta so sociálnou prácou ako profesiou a vedným odborom* (spracované podľa informačných listov odbornej praxe na KU v Ružomberku v študijnom odbore sociálna práca, akademický rok 2020/2021).

Metodika

V teoretických východiskách bola použitá metóda teoretickej analýzy témotvorných pojmov teoretická príprava, odborná prax, legislatívne ukotvenie danej problematiky. Bola vhodná pre účely zadefinovania a porozumenia problematiky. Boli použité logické metódy, dedukcia, generalizácia, porovnanie,

analýza, syntéza. Bola použitá literárna metóda – štúdium odbornej literatúry: zborníky, legislatívne normy, odborná literatúra...

V našom príspevku spracovávame dielčie výsledky výskumu realizovaného v rámci projektu Implementácia inovačných nástrojov do vysokoškolského vzdelávania v študijnom odbore sociálna práca so zameraním na pracovné uplatnenie absolventov, projekt č. 014KU-4/2020 (KEGA), ktorého sme členom riešiteľského tímu. Cieľom projektu: *„vytvorenie a pilotné overenie špecializovaného webového portálu umožňujúceho kvalitatívne vyššiu úroveň realizácie odborných praxí v študijnom odbore sociálna práca na vysokých školách, realizujúcich pregraduálnu prípravu budúcich sociálnych pracovníkov a užšie prepojenie teórie s praxou. Moderná webová platforma má vytvoriť užívateľsky prijateľné prostredie pre všetkých členov triády – univerzitu, praxové pracovisko a študenta. Zámer projektu sa odvíja od faktu, že vysokoškolské študijné programy sociálnej práce sú obsahovo zamerané na získavanie, rozvoj a posilňovanie profesionálnych kompetencií študenta na praxi s dôrazom na zvýšenie podielu odbornej praxe. Preto je potrebné v procese rozvoja kompetencií budúceho sociálneho pracovníka prvého aj druhého vysokoškolského stupňa štúdia zabezpečiť reálny kontakt študentov so sociálnou prácou a klientom, prostredníctvom praktického vzdelávania prebiehajúceho počas jeho vysokoškolskej prípravy. Účelom platformy je vytvorenie optimálnych podmienok na ich naplnenie – pre všetkých členov triády.“* Čiastkové ciele: 1. Analyzovať súčasný stav riešenia problematiky a potenciálu jeho kvalitatívneho rastu ako celku a jednotlivých jeho subjektov 2. Analyzovať činnosti členov triády spojených so zabezpečením praxe študenta z hľadiska manažovania a administrácie celého procesu odborných praxí a z neho vychádzajúci výskum ich požiadaviek a potenciálu. V rámci nášho príspevku spracovávame časť daného čiastkové cieľa: Analyzovať súčasný stav riešenej problematiky z pohľadu jedného člena triády-študenta.

Predmetom nášho výskumného výstupu sú odborné praxe realizované v študijnom odbore sociálna práca, v magisterskom stupni štúdia.

Výber výskumnej vzorky: Objektom sú študenti magisterského stupňa prvý a druhý ročník, 27 študentov, z toho 19 žien (70,4%) a 8 mužov (29,6%). Rovnaký pomer zastúpenia je aj medzi dennou a externou formou štúdia: 19 denných študentov a 8 externých. Zaujímalo nás ich názor na proces realizácie odborných praxí v troch oblastiach: ponuka zo strany študenta, očakávanie študenta od praxového pracoviska, očakávania od vysokej školy.

V projekte Kega sa realizoval kvantitatívny výskum formou online dotazníka vlastnej konštrukcie zameraný na jednotlivých členov triády.

Výsledky

V našom príspevku spracovávame dielčie výsledky výstupu projektu Kega, jednu časť triády: študenti – zámerný výber študenti magisterského stupňa, počet 27 študentov, z toho 20 študentov druhého ročníka akademického roka 2019/2020.

Hypotézy výskumu:

H1: Pri výbere praxového pracoviska je pre študentov dôležitejšia jeho vzdialenosť ako predchádzajúca skúsenosť ním.

H2: Vedenie odbornej praxe na pracovisku zabezpečoval viac sociálny pracovník ako odborný pracovník.

H3: Je rozdiel vo využití znalostí a zručností z odbornej praxe vo svojom budúcom povolaní medzi študentmi denného a externého štúdia.

Vyhodnotenie prvej oblasti skúmania

V oblasti skúmaného javu *ponuka zo strany študenta*, sme sa zaujímali ktoré indikátory sú dôležité pre študenta pri výbere konkrétneho praxového zariadenia: typ zariadenia, typ klienta, vzdialenosť praxového zariadenia, vlastná skúsenosť. Stanovili sme si hypotézu.

H1: Pri výbere praxového pracoviska je pre študentov dôležitejšia jeho vzdialenosť ako predchádzajúca skúsenosť ním.

Z nami oslovených študentov: Miesto a vzdialenosť výkonu praxe od domova ako indikátor výberu uviedlo 23 (85,2%), predchádzajúca skúsenosť 7 (25,9%), typ zariadenia 18 (66,7%), typ klienta 9 (33,3%), prax so spolužiakmi 9 (33,3%). **Hypotéza sa potvrdila.**

V riešení projektu sa autori zaujímajú v oblasti *ponuka zo strany študenta* o jeho predchádzajúce skúsenosti (s ktorou cieľovou skupinou pracovali, či pracovali ako dobrovoľníci, ako si stanovujú ciele). Zaujímavý údaj je, že študenti pracujú s nastavenými cieľmi pred vykonávaním odbornej praxe: na rozvoj seba 17 (63%), na rozvoj klienta 12 (44,4%), na rozvoj praxového pracoviska 2 (7,4%), nestanovuje si ciele 7 (25,9%).

Vyhodnotenie druhej oblasti skúmania

V oblasti skúmaného javu *očakávania od praxového pracoviska* sme sa zaujímali ktoré indikátory súvisia s očakávaniami študenta na praxi, jeho výkonom, overením si jeho teoretických vedomostí, konkretizovaním rizík, vedením na praxi, odporúčaniami pre ďalšiu prax. Stanovili sme si hypotézu.

H2: Vedenie odbornej praxe na pracovisku zabezpečoval viac sociálny pracovník ako odborný pracovník.

Z nami oslovených študentov: na pracovisku sa študentom venoval sociálny pracovník, odborný pracovník. Úlohy pri výkone odbornej praxe zadával a kontroval sociálny pracovník 22 (81,5%), odborný pracovník 8 (29,6%).

Hypotéza sa potvrdila.

Vyhodnotenie tretej oblasti skúmania

V oblasti skúmaného javu *očakávania študenta od vysokej školy* sme sa zaujímali, ktoré indikátory súvisia s očakávaniami študenta cez predmety povinné, povinne voliteľné a výberové, ktoré nie sú predmetom nášho

príspevku – budú vyhodnocované v rámci výstupov projektu Kega. Pre potreby nášho príspevku vyhodnocujeme: využitie teoretických poznatkov pre vlastnú prax študenta-absolventa.

H3: Je rozdiel vo využití znalostí a zručností z odbornej praxe vo svojom budúcom povolání medzi študentmi denného a externého štúdia.

Z nami oslovených študentov: poskytnutie informácií zo strany školy hodnotili ako neutrálne 12 (44,4%), k pohľadu prepojenia teórie k praxi sa študenti nevedeli vyjadriť-(nenavrhovali konkrétne návrhy), dĺžku praxe 74,1% študentov uviedlo ako postačujúcu, 81,5% uviedlo, že znalostí a zručností z odbornej praxe môžu využiť vo svojom povolání, z toho DF: jeden respondent uviedol, že znalostí a zručností z odbornej praxe nemôžu využiť vo svojom budúcom povolání, áno môže využiť 14 (73,68%), nevedeli sa vyjadriť štyria respondenti dennej formy. EF: všetci 100% respondentov sa vyjadrilo, že môže využiť vo svojom budúcom povolání získané znalostí a zručností z odbornej praxe. **Hypotéza sa potvrdila.**

Pri otvorenej otázke: Ak by si praxové pracovisko malo vybrať z viacerých študentov, uveďte dôvod, prečo by ste to mali byť práve vy? Respondenti uvádzali: „*rád na sebe pracujem, mám zmysel pre detail, baví ma pracovať s rôznymi typmi klientov, dlhoročná prax, snaha ďalej sa zlepšovať, študovať, absolvované ďalšie vzdelávanie a výcviky, zodpovednosť, flexibilita...*“

Odporúčania pre prax: podľa výsledkov skúmania respondenti navrhujú navýšiť dĺžku praxe, vedenie pri stanovovaní si cieľov, supervízne vedenie praxí.

Záver

Sociálna práca ako študijný odbor patrí pod Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR – ako oblasť poznania, v ktorej absolvent nadobúda profesionálnu spôsobilosť vykonávať povolanie sociálneho pracovníka. Pri jeho komponovaní vychádza z Európskej konvencie o všeobecnej porovnateľnosti dôb vysokoškolského štúdia prijatej Radou Európy.

Podľa minimálnych štandardov odborných praxí (2020) praktická príprava má za úlohu pripraviť študentov a študentky na vykonávanie širokého spektra činností, ktoré vyžaduje konkrétna prax tak, aby mohli už od nástupu do zamestnania plniť plnohodnotne svoje úlohy sme v príspevku spracovali očakávania a spôsob realizácie odborných praxí na Katedre sociálnej práce na PF KU v Ružomberku, kde sme vybrali len niektoré okruhy skúmania. Z odpovedí vyplývajú niektoré návrhy pre prax.

Bibliografia

- MACHALOVÁ, M., SCHAVEL, M. TOKÁROVÁ, A., VASILOVÁ, Z.
2003. Súčasný stav a koncepcia prípravy a ďalšieho vzdelávania sociálnych pracovníkov na Slovensku. In TOKÁROVÁ, A. et. al. 2003. Sociálna práca. Kapitoly z dejín, teórie a metodiky sociálnej práce. Prešov: Akcent Print, s. 310 – 323.

Minimálne štandardy odborných praxí v študijnom odbore sociálna práca.

Dostupné na: <https://www.google.com/search?q=Minim%C3%A1lne+%C5%A1tandardy+odborn%C3%BDch+prax%C3%AD+v+%C5%A1tudijnom+odbore+soci%C3%A1l>

NAVRÁTIL, P., NAVRÁTILOVÁ, J., ŠIŠLÁKOVÁ, M. 2007. *Manuál k odbornej praxi v sociálnej práci: Odborná praxe a supervízie I – základní otázky*. Brno: Masarykova univerzita, Centrum praktických studií, 2007.

NAVRÁTIL, P., ŠIŠLÁKOVÁ, M. 2007. *Praktické vzdělávání v sociální práci*. Brno: Tribun, 2007.

PAYNE, M. 2005. *The Origins of Social Work: Continuity and Change*. Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2005.

SCHAVEL, M. 2004. *Sociálne poradenství a supervízie v sociálnej práci*. Bratislava: Gerthoffer s.r.o., 2004.

Štandardy pre študijný program: <https://saavs.sk/wp-content/uploads/2020/09/Standardy-pre-studijny-program-2.pdf>

Zákon NR SR č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon NR SR č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

www.ku.sk

VASKA, L., KAMANOVÁ, I. 2009. *Odborná prax študentov sociálnej práce a jej manažment na Katedre sociálnej práce PF KU v Ružomberku a Katedre sociálnej práce PdF UK v Bratislave*. In Prínos študentskej odbornej praxe v sociálnej práci, ošetrovatelstve a pôrodnej asistencii. Ružomberok: Katolícka univerzita, 2009. ISBN 978-80-8084-458-5.

VASKA, L. 2007. *Úloha manažéra odborných praxí v pregraduálnom vzdelávaní sociálnych pracovníkov a jeho miesto v interdisciplinárnom tíme*. 1. ročník medzinárodnej konferencie: Sociálna práca v kontexte interdisciplinárneho tímu. 24. – 25.10.2007 na FZaSP TU v Trnave.

Príspevok je parciálnym výstupom projektu KEGA 010KU-4/2019 Inovatívna forma multimediálnej podpory štatistických metód v sociálnom a pedagogickom výskume.

Mgr. Jana Kamanová

Katedra sociálnej práce (interná doktorandka)

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok

jana.kamanova767@edu.ku.sk